

Al bar amb Manel Marí

per Sebastià Alzamora

Em sembla percebre de vegades una certa tendència, segur que exempta de tota mala intenció però que no puc amagar que em cansa una mica, a reduir o encasellar la figura d'en Manel Marí a la seva faceta més trivial, que és la del Manel Marí dels bars. Sobre això crec que hi puc dir alguna cosa: de dia, però principalment de nit, vaig recórrer un munt de bars amb en Manel Marí. A València, a Palma, alguna vegada a Barcelona. A Eivissa curiosament no, perquè no tinc record que hi coincidíssim. Si érem a València, moltes vegades em quedava a dormir a casa de n'Eva i d'en Manel, i després també de na Joana: primer al pis de l'Eixample de València (no en recordo la localització, però era prou cèntric) i més tard al d'Alboraia, tan bonic i lluminós. Per no recordar, se'm desdibuixa també el record de com i quan vaig conèixer en Manel. Però molt probablement fos dins un bar, abans o després d'alguna lectura de poesia o alguna altra convocatòria per l'estil. Vam llegir o recitar (ara se'n diu dir) poesia moltes vegades plegats, i és un dels records vitalment més estimulants que em donarà aquesta curiosa dèria o mania de fer versos i compartir-los amb els altres. I ens agradava llegir, recitar o dir poesia entre copes: abans, durant i després del recital, les copes efectivament mai faltaven. Érem dos bevedors de recorregut bastant llarg, que ens ho passàvem bé, en la nostra trentena, fent de cavallers i bandarres pels locals on tocaven el nostre so. En Manel, en particular, era un home capaç d'establir ràpidament amistat amb

Josep Lluís Aguiló, Pere Joan Martorell, Manel Marí i Sebastià Alzamora, al port de Palma, amb motiu de la presentació d'un llibre conjunt (fotografia: Última Hora).

qui fos, convençut com estava que tothom tenia la seva bondat (que era natural, però també apresada, perquè la bondat requereix treball i esforç) i que ningú era malintencionat. També era un conversador infatigable, que tanmateix no embafava els seus interlocutors, sinó que els enriquia, els divertia i els elevava. Sortir a sopar –poc– i després de copes amb en Manel Marí fins a les tantes de la matinada –les quatre, les cinc–, per acabar atrinxerats dins algun bar de confiança que ens baixava la persiana per fer les darreres i després sortir a diluir-nos a la intempèrie de les nits clares d'hivern (nits urbanes de llum de semàfor i carrerons en penombres, de fulanes i camelletes i venedors de periòdics i de llaunes de cervesa, de bassots a terra i estranyes fumaroles que sortien d'alguna cla-

veguera, nits de riure plegats a cor què vols, per qualsevol motiu, fins que despuntava l'alba) va ser un plaer i un honor que ara no canviaria per res. En arribar als quaranta, però, el beure se'm va fer amarg, vaig caure malalt d'alcoholisme, després me'n vaig recuperar i tot això ara tampoc ho canviaria. Però les nits de farra, tal com les coneixíem, òbviament s'havien acabat per a mi.

Manel Marí va convertir els bars, com no, en un dels motius o temes de la seva literatura. Els bars i els seus personatges, individualitats contrastades que de vegades fan l'efecte de poder existir només de nit. Cambreres, borratxos, penjats, graciosos, pesats, païos i païes carregats de veritable perill i milhomes i mildones que no saben més que fanfarronejar. Els bars i les

seves atmosferes, locals amb contrallums expressionistes i sostres massa alts o massa baixos, amb parets encrostonades i taques d'humitat, amb marededéus votives i lavabos abarrocats. Els bars com a indrets sòrdids, certament, però també com a llocs de confiança, de creativitat solitària o compartida, d'intimitat, de proximitat i de veritable comunió amb les persones més estimades, de resolució de conflictes, de celebració del pur goig de viure i sentir-se viure, aquest goig que en Manel Marí sabia condensar i transmetre tan vigorosament amb els seus versos. Tot això es va trobant, de forma esparsa al llarg de diversos llibres, en els petits poemes dedicats a la Confraria del Bon Beure o al bar Can Pou del port d'Eivissa: petites bromes privades, de vegades, però prou inspirades i juganeres per despertar l'interès i el somriure del lector que no estigués en possessió de les claus d'interpretació. I tot plegat cristal·litza de forma esplèndida a *Tavernàries*, que va haver d'acabar sent el darrer llibre publicat pel poeta, l'octubre de 2016. Aquí, el retrat i l'escrutini de la vida nocturna va molt més enllà

d'un repertori d'estampes i facècies, supera de llarg la mera relectura de les tradicions bàquiques o goliardesques: adquireix amplitud i profunditat, i creix fins a convertir-se en un discurs moral, no exempt de sentit de l'humor però tampoc de gravetat. I connecta, per tant, amb alguns dels millors llibres d'en Manel Marí, com ara *Patrimoni dels dies*, *Deshàbitat*, *No pas jo o El tàlem*. Sense dir-ho, perquè era un poeta desproveït de vanitat (i en això també era una felicitat rara avis), Manel Marí era conscient d'haver arribat a un punt àlgid amb aquest llibre, i això el duia a pensar que havia arribat el moment idoni per a un cert canvi, no tan sols pel que feia a la poesia. Un dia, xerrant per telèfon pocs mesos abans de la seva mort tan insospitada per tots dos, comentant el meu procés de desintoxicació i al mateix temps repas-sant una vegada més els poemes de *Tavernàries*, em va comentar: "crec que és hora de fer un pensament, Tià". Estimat germà meu, quantes vegades no he tornat a sentir dins el meu cap aquestes paraules.

Especular sobre què hauria fet o deixat de fer una persona ja morta

no tan sols és inútil, sinó que també pot arribar a ser indecent. Però hi ha una cosa que sé del cert, i és que l'enorme talent poètic que va desplegar en Manel Marí en els seus llibres de versos no és reductible a la figura del poeta de bar, per molt que a ell també li agradés jugar-hi quan no podia ni imaginar que el seu temps era cruelment més limitat del que tots, començant per ell mateix, ens podíem imaginar. Tampoc és excusa el fet que retratés els bars amb mestria. Goya no és gran perquè retratés aristòcrates i *majas* del seu temps, ni tampoc perquè pintés bojós o un ca ensorrat, sinó per allò que ens volia dir a través d'aquestes imatges i per la manera en què les construïa. Pel què diu i per com ho diu, que és allò que de debò importava a en Manel Marí, allò que el preocupava i el comprometia, allò en què feia que et concentrassis quan acudies a ell a la recerca de consell per acabar, replantejar, o descartar un poema que tenies a mig escriure. Què vols dir?, i com ho vols dir? Com ho estàs dient? En Manel Marí feia que ens féssim aquestes preguntes, i tenia autoritat sobrada per posar-les damunt la taula perquè també se les feia a ell mateix, sense escarafalls però sense excuses, amb honestetat.

I sobretot, ho torno a dir, amb talent. Un talent que el duia a l'humor lleuger o a la meditació penetrant, a la proclama entusiasta o al càntic transcendent, a l'apunt del natural o a l'abstracció, a la sàtira o a la quasi pregària, a l'auca lúdica o al fresc moral, sempre a partir d'una exigència i una inventiva formals de primer ordre. De vegades, els grans talents susciten la temptació d'intentar encabir-los en motlles o en esquemes. No hi caben, i aleshores desborden per totes bandes. No sabem què anava a escriure, però el talent (i la bondat, i el goig de viure) d'en Manel Marí desborden des de cadascuna de les pàgines que ens va deixar escrites. Deixem-les que vessin damunt nostre i dediquem-hi tota l'atenció que ens demanen i mereixen.

SEBASTIÀ ALZAMORA ■

El poeta Manel Marí, ben jove, en una imatge de 1995 (fotografia: Marta Garcia Marí, arxiu familiar).